

آبرومندی در قرآن و حدیث

طاهره محمد علیزاده

یکی از بالاترین سرمایه‌های انسان‌ها، آبرو است. هر انسانی از آشکار شدن ضعف‌ها و عملکردهای زشت خود در هراس است. از دست رفتن وجهه و آبرو، سرآغاز بسیاری از هنجارشکنی‌ها، بزهکاری‌ها و گناهان است. از فراوان‌ترین واژه‌های قرآن کریم و متن‌های روایی «ایمان» و مشتقات آن است. این واژه، گذشته از گرویدن و باور داشتن، «امنیّت بخشیدن» به دیگران را نیز در بر دارد.

قال رسول الله (ص): «الَا أُنبئُکُم لِمَ سُمِّيَ الْمُؤْمِنُ مُؤْمِنًا؟ لَا يَمَانُهُ النَّاسُ عَلٰی انْفُسِهِمْ وَ اَمْوَالِهِمْ، الْاَلَا أُنبئُکُم مِّنَ الْمَسْلَمِ؟ مَن سَلَّمَ النَّاسُ مِنْ يَدِهِ وَ لِسَانِهِ؛ رَسُولُ خَدَا (ص) فرمود: آیا به شما خبر دهم که چرا مؤمن، مؤمن نامیده شده است؟ برای این که مردم را نسبت به جان و مالشان، ایمنی می‌بخشد. آیا شما را خبر دهم که چه کسی مسلمان است؟ کسی که مردم از دست و زبانش در سلامت باشند. بدیهی است که ارزش آبرو از مال بالاتر است.

در این گفتار به «آبرومندی و آبروداری» پرداخته می‌شود. البته آبروداری، هم تکلیف خود انسان است و هم حقی است که بر دیگران دارد.

وجاهت و آبرو در قرآن

قبل از استفاده از آیات کریمه باید بدانیم که خدای متعال، با این که «عَلَمَ الْغُيُوبِ» است «سِتَّارِ الْعُيُوبِ» هم هست و بزرگترین آبرودار بندگان خویش.

نیازمندان آبرومند

اگر انسان تنگدست شخصیت خویش را پاس دارد شایسته ستایش است و قرآن ضمن

مشخص کردن یکی از موارد مصرف زکات، این تهیدستان آبرومند را می‌ستاید: ﴿لِلْفُقَرَاءِ

الَّذِينَ أَحْصَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ

التَّعَقُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ

عَلِيمٌ﴾ (سوره بقره، آیه ۲۷۳)؛ (این صدقات) برای آن (دسته از) نیازمندانی است که در

راه خدا فرومانده‌اند، و نمی‌توانند (برای تأمین هزینه

زندگی) در زمین سفر کنند. از شدت خویشتن

داری، فرد بی اطلاع، آنان را توانگر می‌پندارد. آنها را از

سیمایشان می‌شناسی. با اصرار، (چیزی) از مردم

نمی‌خواهند. و هر مالی (به آنان) انفاق

کنید، قطعاً خدا از آن آگاه است.

علی^(ع) فرمود: «ماءٌ وَجْهَكَ جامدٌ تقطره السؤالُ فانظرَ عندَ مَنْ تَقْطُرُهُ؛ آبروی تو محفوظ و پا برجاست . اما درخواست از دیگران، آن را قطره قطره فرو می ریزد، پس اندیشه کن که آن را نزد چه کسی می ریزی؟» دست طلب چو پیش کسان کنی دراز پل بسته ای که بگذری از آبروی خویش در روایتی از امام صادق^(ع) می خوانیم: «شَبَعْتُنَا مَنْ لَا يَسْأَلُ النَّاسَ شَيْئاً وَ لَوْ مَاتَ جَوْعاً؛ شیعه ما، دست نیاز به سوی مردم دراز نمی کند اگرچه از گرسنگی بمیرد .»

آبروداری در حریم خانواده

قرآن کریم زن و شوهر را لباس یکدیگر دانسته است و روشن است که یکی از مهم ترین ویژگی های لباس «عیب پوشی» و «زینت بخشی» است. ﴿... هُنَّ لِبَاسٍ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٍ لَهُنَّ...﴾ (سوره بقره، آیه ۱۸۷)؛ آنان برای شما لباسی هستند و شما برای آنان لباسی هستید .

در آئینه روایات

در فرهنگ اسلام، هیچ مجوزی برای پرده دری از خویش یا دیگران نیامده است . اما دستورهای فراوانی برای پرده پوشی آمده است :

قال رسول الله^(ص): «مَنْ أَدَاعَ فَاحِشَةً كَانَتْ كَمُبْتَدِئِهَا وَ مَنْ عَيَّرَ مُؤْمِنًا بِشَيْءٍ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَرْكَبَهُ؛ رسول خدا^(ص) فرمود: هرکس کار دیگران را افشا کند، هم چون کسی است که مرتکب آن گناه شده و هرکس مؤمنی را به سبب رفتار [اشتباهش] سرزنش کند، از دنیا نمی رود تا خود نیز به ارتکاب آن، آلوده گردد .» به گفته شاعر :

چون خدا خواهد که پرده کس درد میلش اندر طعنه پاکان برد

قال علی^(ع): «ذَوُ الْعُيُوبِ يُحِبُّونَ إِشَاعَةَ مَعَايِبِ النَّاسِ لِيَتَّسِعَ لَهُمُ الْعُذْرُ فِي مَعَايِبِهِمْ؛ انسان های مشکل دار، دوست دارند که ضعف های دیگران افشا شود، تا عذرشان برای خطاکاری توجیه شود .»

هرکه را باشد مزاج و طبع سست

می نخواهد هیچ کس را تندرست

دان که هر بدبخت خرمن سوخته

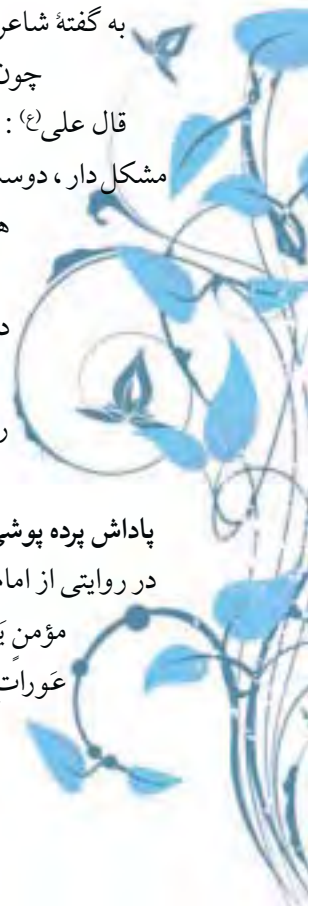
می نخواهد شمع کس افروخته

رو کمالی دست آور تا تو هم

از کمال دیگران نفتی به غم

پاداش پرده پوشی

در روایتی از امام صادق^(ع) آمده است: «مَنْ سَتَرَ عَلَيَّ مَوْمِنٍ يَخَافُهَا، سَتَرَ اللَّهُ عَلَيْهِ سَبْعِينَ عَوْرَةً مِنْ عَوْرَاتِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ . هرکس عیبی را از

مؤمنی بپوشاند که از افشای آن می هراسد، خداوند هفتاد عیب از عیب های دنیا و آخرت او را می پوشاند . «
و رسول خدا (ص) فرمود: «مَنْ سَتَرَ عَلَيَّ مُؤْمِنًا خَيْرٌ مِنْ خَيْرِي» فَكَأَنَّمَا أَحْيَا مَوْتَةً مِنْ قَبْرِهَا؛ هرکس مانع رسوایی
مؤمنی شود، مانند این است که دختر زنده به گور شده ای را از قبر برهاند . «
راهکارهای حفظ آبرو

هر انسانی باید حرمت خود را پاس بدارد و به امید پرده پوشی دیگران، خویشتن را آماج تهمت و
غیبت و سوء ظن و تحقیر دیگران قرار ندهد. نمونه های زیر، در این باره شایان اعتنا است:

- پرهیز از مواضع تهمت

امام صادق (ع) فرمود: «مَنْ دَخَلَ مَوْضِعًا مِنْ مَوَاضِعِ التُّهْمَةِ فَأَتَاهُمْ لَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ؛ هرکس به مکان
تهمت خیز وارد شود و متهم شود، جز خودش، کسی را شماتت نکند . «
- حفظ زبان

بی احتیاطی و بی مبالاتی و زیاده روی در سخن موجب تخریب آبرو و شخصیت انسان است . «إِذَا
أَرَادَ اللَّهُ بَعْدَ خَزْيٍ أَجْرِي فَضِيحَتُهُ عَلَيَّ لِسَانَهُ؛ اگر خدا رسوایی کسی را بخواهد او را به وسیله زبانش
مفتضح می کند . «

«إِنَّ السُّفْلَةَ هُوَ الَّذِي لَا يُبَالِي بِمَا قَالَ وَ لَا مَا قِيلَ فِيهِ؛ انسان بی شخصیت و پست کسی است که به
پیامدهای گفتار خودش بی اعتنا است و به قضاوت های دیگران درباره خود اهمیت نمی دهد . «

- خودداری از شکوه و اظهار عجز

علی (ع) فرمود: «رَضِيَ بِالذُّلِّ مَنْ كَشَفَ عَنْ ضَرْبِهِ؛ کسی که از مشکلات خویش پرده برداری کند، تن به
خواری داده است . «
صائب گوید:

اظهار عجز پیش ستم پیشگان خطاست اشک کباب موجب طغیان آتش است
و سعدی گوید:

مگو انده خویش با دشمنان که «لا حول» گویند شادی کنان

- پرهیز از ستیزه

علی (ع) فرمود: «مَنْ ضَنَّ بِعَرَضِهِ فَلْيَدْعِ الْمِرَاءَ؛ هرکس به حفظ آبروی خود علاقه دارد،
باید جدال را فرو گذارد . «

- استفاده از دارایی

امیرمؤمنان علی (ع) فرمود: «إِنَّ أَفْضَلَ الْفِعَالِ صِيَاةُ الْعَرَضِ بِالْمَالِ؛ بهترین کارها، حفظ آبرو به وسیله
دارایی است . « در روایتی دیگر آمده است: «خَيْرُ أَمْوَالِكَ مَا وَقَى عَرَضَكَ؛ بهترین اموال تو، آنهایی
است که موجب آبرومندی تو شود . «

البته آبروداری به وسیله مال، نباید به اشرافی گری، اسراف، تکلف و تفاخر بینجامد .